

Висновки. Усі зазначені форми прояву недосконалості нормативно-правового регулювання суспільних відносин спричиняють порушення режиму законності, надають можливість уповноваженим суб'єктам правозастосовної діяльності реалізовувати функції управління всупереч інтересам держави, суспільства та служби, підривають авторитет держави, створюють сприятливе середовище

для появи й інституціоналізації феномена корупції в суспільно-правовій практиці нашого суспільства. Отже, перед українськими парламентарями та науковцями стоїть складне завдання – приведення національного антикорупційного законодавства до ладу, що сприятиме більш ефективному його застосуванню та міцному базису для запобігання та протидії корупції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рейтинг стран мира по уровню восприятия коррупции. Гуманитарная энциклопедия. Центр гуманитарных технологий, 2006–2018 (последняя редакция: 25.08.2018). URL: <https://gtmarket.ru/ratings/corruption-perceptions-index/info> (дата обращения: 30.10.2018).
2. Головкин Б.М. Причинність у системі детермінації злочинності. Теорія і практика правознавства. 2014. Вип. 1. С. 1–9.
3. Кримінологія: підручн. / В.В. Голіна, Б.М. Головкин, М.Ю. Валуйська та ін.; за ред. В.В. Голіни, Б.М. Головкина. Х.: Право, 2014. 440 с.
4. Головкин Б.М. Загальна характеристика детермінантів злочинності в Україні. Форум права. 2014. № 1. С. 106–111.
5. Кісіль З.Р. Макро- й мікросистемні детермінанти виникнення корупції та механізм учинення корупційних проступків. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія «Юридична». 2015. № 4. С. 149–161.
6. Мельник М.І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії. К.: Атіка, 2001. 304 с.
7. Битяк Ю.П., Зуй В.В. Административное право Украины. (Общая часть): учеб. пособ. Х.: Одисей, 1999. 223 с.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон від 13 квітня 2012 р. № 4651–VI. Офіційний вісник України. 2012. № 37. Ст. 1370.
9. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затверджена спільним наказом Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерством фінансів України, Адміністрацією ДПС України та Міністерством юстиції України від 16 листопада 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1681/51.
10. Постанова Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 16 березня 2017 р. №5–364к/16. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nfs/\(documents\)/46445E8A79A386EFC225810D00532653](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nfs/(documents)/46445E8A79A386EFC225810D00532653).
11. Полюхович О.І. Судовий контроль при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків. С. 231.
12. *Mirilashvili v. Russia*, no. 6293/04: ECHR 11 Dec 2008.
13. Концепція розвитку надання системи адміністративних послуг органами виконавчої влади: затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2006 р. № 90-р // Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/90-2006-p> (дата звернення: 30.10.2018).
14. Головкин Б.Н., Новиков О.В. Роль институтов гражданского общества в предотвращении коррупции. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2018. № 17. Vol. 5. С. 56–60.

УДК 343.97

МІКРОРІВНЕВІ ЧИННИКИ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ У СІМЕЙНО-ПОБУТОВІЙ СФЕРІ

MICROLEVEL FACTORS OF VIOLENT CRIMES IN THE DOMESTIC SPHERE

Самоїленко Н.С., студентка

*Інститут прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Стаття присвячена особливостям детермінації насильницьких злочинів у сімейно-побутовій сфері. Окреслено їхню загальну систему детермінант та вказано особливе значення мікрорівневих чинників. Розглянуто вирішальні причини й умови даних злочинів на мікрорівні, які аналізуються крізь призму криміногенного сімейно-побутового конфлікту.

Ключові слова: насильницькі злочини, сімейно-побутова сфера, детермінація, мікрорівневі чинники, криміногенний сімейно-побутовий конфлікт.

Статья посвящена особенностям детерминации насильственных преступлений в семейно-бытовой сфере. Определена их общая система детерминант и указано особое значение микроуровневых факторов. Рассмотрены решающие причины и условия данных преступлений на микроуровне, которые анализируются сквозь призму криминогенного семейно-бытового конфликта.

Ключевые слова: насильственные преступления, семейно-бытовая сфера, детерминация, микроуровневые факторы, криминогенный семейно-бытовой конфликт.

The article is devoted to the specific features of determination of violent crimes in the domestic sphere. The list of violent crimes in the domestic sphere is given.

The general system of determinants of these crimes, which consists of determinants of macrolevel, microlevel and individual level, is outlined. The special significance of micro level factors is indicated. The most important reasons and conditions of these crimes at the microlevel are analyzed through the prism of criminogenic domestic conflict.

The following factors are analyzed: unsatisfactory living conditions, unemployment of a member of family, the low level of social support, antisocial influence of the environment, acceptability of violent behaviour in the family, mistakes allowed in communication during co-habitation, difference of life positions, attitudes and views (struggle for leadership, redistribution of the family budget and household responsibilities, different views on education of children, relationships with parents, difference in views on sexual morality), alcohol or drug addiction, and more.

The article states that knowledge of the main reasons and conditions of a criminogenic domestic conflict is the first step for its constructive solution or avoidance, and, consequently, prevention of violent acts.

The author notes that in real life there is a combination of certain factors, their connection.

The author points out that these negative processes determine the crimes under the condition of synthesis with moral and psychological characteristics of the offender's personality.

Key words: violent crimes, domestic sphere, determination, microlevel factors, criminogenic domestic conflict.

Кожна людина очікує пізнати в сім'ї відчуття любові, підтримку та захищеність. Саме в сімейному оточенні можна відновити сили та душевну рівновагу, зняти емоційну напруженість та знайти захист від проблем та негараздів зовнішнього світу.

На жаль, сьогодні нерідко трапляються випадки, коли сім'я стає «джерелом підвищеної небезпеки» для своїх членів та перетворюється на осередок насильства. Отже, авторитет сім'ї як соціальної клітини суспільства серйозно похитнувся, адже щороку жертвами сімейно-побутових злочинів стають десятки тисяч громадян України.

Насильство в сім'ї – проблема, яка турбує всю світову спільноту. Причини насильницької злочинності та її окремих проявів у сімейно-побутовій сфері завжди були й залишаються об'єктом пильної уваги представників різних галузей науки, насамперед кримінології. У зв'язку зі змінами, які відбуваються в соціальній, економічній, політичній сферах, ретельного аналізу потребують причини й умови девіантної поведінки людей, виявів їхньої жорстокості щодо рідних та близьких для запобігання цьому негативному явищу.

Метою статті є окреслення системи детермінант насильницьких злочинів у сімейно-побутовій сфері на мікрорівні та з'ясування особливостей, деяких причин та умов скоєння цих злочинів.

Дослідження насильницьких злочинів проти особи в сімейно-побутовій сфері висвітлено в працях таких науковців, як: В. Голіна, Б. Головкін, А. Закалюк, Ф. Лопушанський, Д. Шестаков, А. Бова й інші.

Згідно із Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 р., домашнє насильство – це діяння (дія або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи в шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що і постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [1].

Насильницькі злочини, вчинені в сімейно-побутовій сфері, розцінюються як домашнє насильство за збігом сфери вчинення, проте не кожен випадок домашнього насильства за рівнем своєї суспільної небезпечності визнається злочином.

До сімейно-побутових насильницьких злочинів, згідно із Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та за чинним Кримінальним кодексом (далі – КК) України, відносять: нанесення побоїв, мордування (ст. 126 КК України), катування (ст. 127 КК України), умисні тілесні ушкодження різного ступеня тяжкості (ст. ст. 121–125 КК України), умисне вбивство (ст. 115 КК України), залякування в небезпеці (ст. 135 КК України), ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані (ст. 136 КК України), незаконне позбавлення волі (ст. 146 КК України), звалтування (ст. 152 КК України), примушування до вступу в статевий зв'язок (ст. 154 КК України), погроза вбивством (ст. 129 КК України), доведення до самогубства (ст. 120 КК України). Відбулася криміналізація домашнього насильства (ст. 126¹ КК України), внесені зміни до Кримінального кодексу України наберуть чинності 11 січня 2019 р. Серед насильницьких злочинів у сімейно-побутовій сфері переважають ті, які вчиняються із застосуванням фізичного насильства.

Зазначає систему детермінант насильницьких злочинів у сімейно-побутовій сфері Б. Головкін, який вказує на те,

що доцільно поділяти на три рівні залежно від ступеня впливу на злочинну мотивацію окремих правопорушників. За вказаним критерієм традиційно виділяють детермінанти макрорівня (суспільства загалом), мікрорівня (окремих сімей та найближчого сімейно-побутового оточення) й індивідуального рівня (окремих особистостей) [2, с. 7].

Так, на макрорівні – це соціально-економічні, культурно-виховні, організаційно-управлінські й інші чинники, які породжують морально-психологічну дезорганізацію суспільства, зумовлюють зростання суспільної деструктивності. Наведену систему чинників варто розцінювати як глобальний соціальний конфлікт, що виникає із суспільних суперечностей [2, с. 7]. Серед таких можна виокремити, наприклад, політичну кризу, безробіття, небезпечне майнове розшарування населення, недоліки в діяльності правоохоронних органів, масове розчарування в моральних орієнтирах, правовий нігілізм тощо.

На мікрорівні (окремих сімей та найближчого сімейно-побутового оточення) до системи детермінант відносяться взаємопов'язані причини й умови, які так чи інакше продукують скоєння злочинів зазначених видів [3, с. 78]. Систему детермінант на мікрорівні необхідно розглядати крізь призму сімейно-побутового конфлікту [3, с. 90]. Ті суперечності, які лежать в основі цього конфлікту, тобто породжують його, а також явища та процеси, що сприяють його розвитку до криміногенного рівня, тобто формують готовність до його протиправного вирішення, і є цими мікрорівневими чинниками.

На індивідуальному рівні (окремих особистостей) систему детермінант доповнюють причини й умови конкретної злочинної поведінки самої особи. До них належать: деформовані потреби й інтереси злочинців, їхні антисуспільні настанови, негативний вплив найближчого сімейно-побутового оточення, індивідуальна схильність до агресії й інші [2, с. 7].

Зазначені рівні детермінант взаємопов'язані складними зв'язками, що мають здебільшого ймовірнісний характер, проте у своїй взаємодії породжують, зумовлюють скоєння злочинів, що розглядаються [3, с. 78].

На особливу увагу серед запропонованих детермінант, на думку вчених, заслуговують мікрорівневі чинники, адже саме вони сприяють погіршенню морально-психологічного мікроклімату в даному середовищі та породжують сімейно-побутову конфліктність, що досягає криміногенного характеру, або ж сприяють її посиленню до такого ступеня. Вони сконцентровані на рівні сім'ї та найближчого сімейно-побутового оточення, тому запобігати даним злочинам потрібно на цьому ж рівні, а суб'єктами запобігання будуть насамперед члени сім'ї, родичі, близькі й інші особи з найближчого оточення злочинця. Складність сфери сім'ї й побуту полягає в тому, що вона характеризується соціальною ізоляцією, замкнутістю та неформальним характером відносин [4, с. 181].

Сімейно-побутову сферу взагалі можна визнати приватною, доступ до якої зовнішніх регуляторів суттєво обмежується, тому контролювати, що відбувається в ній, досить важко. І якщо факт вчинення найтяжчих насильницьких злочинів приховати нелегко, то що стосується завдання побоїв, мордування, легких тілесних ушкоджень, то вони стають невід'ємною частиною сімейних традицій багатьох українських родин і довгий час можуть калічити життя їхніх членів.

Але якщо з боку жертв насильства до його проявів виявляється терпимість або все блокує почуття сорому, або ж синдром набутої безпорадності, то особа, яка вчиняє насильство, залишається непокараною та продовжує зущання в сім'ї. Усе це значно ускладнює захист постражда-

лих та суттєво зменшує кількість зареєстрованих фактів насильницьких злочинів [5, с. 385–386].

Отже, знання основних причин та умов криміногенного сімейно-побутового конфлікту є першим кроком до його конструктивного вирішення або уникнення, а отже, і до запобігання насильницьким проявам. Детальніше причини й умови, які детермінують вчинення сімейно-побутових насильницьких злочинів, зазначимо далі.

Умови життя. Вони включають характеристику житлового приміщення, рівень комфортності побуту, стан домогосподарства, заробітні плати членів родини [6, с. 19]. Незадовільні умови життя – це те, що завжди стає безпосередньою причиною сімейно-побутових конфліктів, в основі яких невдоволення бідністю, звинувачення іншого члена сім'ї в даній проблемі, висунення взаємних претензій. Даний чинник може спричиняти сімейні конфлікти, адже часто через скрутне матеріальне становище та проблеми із житлом в одному помешканні роками змушені проживати декілька поколінь. Люди різного віку та виховання (часто це можуть бути навіть і три дорослих покоління), які змушені проживати постійно разом, дуже рідко знаходять порозуміння, у зв'язку із чим і виникають конфлікти, які можуть навіть перерости в криміногенні [7, с. 102].

Нерідко незадовільне матеріальне становище домашнього побуту ще більше загострює наявну конфліктну ситуацію. Наприклад, недостатність простору у зв'язку з малим розміром житлової площі не дає можливості членам родини, які перебувають у конфлікті, «розійтись по різних кімнатах» і заспокоїтись, тому напруження тільки зростає. Отже, сім'я з основної ланки суспільства перетворюється на джерело небезпеки для всіх, хто до неї входить.

Безробіття. Безробіття члена сім'ї стає серйозною проблемою для нього самого внаслідок нереалізованих життєвих планів, відсутності подальших перспектив, що спричиняють невдоволення собою та своїм життям. На ґрунті цього в нього з'являються почуття відчаю й озлобленості. Подібні настрої виливаються у внутрішній протест проти такого становища, агресивність, пошук винних, якими здебільшого і «виявляються» члени родини [8, с. 174].

Проте буває, що незайнятість особи цілком задовольняє її, тому бездіяльний період використовується для задоволення примітивних потреб у пияцтві, розвагах тощо. Це формує звичку до інертно-споживацького способу життя з виплескуванням час від часу негативних емоцій на близьких і рідних осіб, які виступають противниками такого способу життя [9, с. 192].

Зловживання алкоголем або наркотиками. Низка вітчизняних та іноземних досліджень засвідчили негативний вплив вживання алкоголю та наркотиків на розвиток криміногенного сімейно-побутового конфлікту, адже така залежність зумовлює незадовільний стан господарської сфери життєдіяльності в сім'ї. Так, приблизно половина осіб, які вчиняли насильницькі акти, маючи достатній заробіток, матеріально не забезпечували сім'ю, оскільки витрачали всі кошти на алкоголь [6, с. 22]. Як свідчать психологічні дослідження, для сімей, де є така проблема, характерні конфліктність (в основі якої – стурбованість безпосередньо цією залежністю та незадоволення наслідками такої залежності), зміни в сексуальній поведінці подружжя, підвищений рівень їхньої тривожності [3, с. 86].

Відсутність соціальної підтримки. British Crime Survey вважає важливим чинник соціального капіталу, що виражається в наявності друзів та родичів, які могли б заступитися із жертвою на певний час, захистити її [6, с. 21]. Додатковою гарантією захисту від насильницьких злочинів із боку чоловіка для жінки є її батько, який є сильним, вольовим, мужнім та може захистити свою дочку.

На це вказує і Б. Головкін, зазначаючи, що до числа явищ, які детермінують сімейно-побутові насильницькі злочини, належить пасивність близьких родичів [3, с. 89].

Антисуспільний вплив оточення. Часто позасімейне міжособистісне спілкування може відбуватися в колі деморалізованих осіб, які характеризуються антигромадськими соціальними позиціями, кримінальними нахилами [3, с. 89]. Доросла людина потрапляє в «погану компанію», в якій панують грубість, аморальність, спотворена система цінностей, схвалюється ідея насильницького вирішення будь-яких непорозумінь [8, с. 175].

Не менш вагомим чинником сімейно-побутових насильницьких злочинів є наявність в окремих сім'ях осіб, які відбували покарання в місцях позбавлення волі. Такі особи вносять у сімейні відносини елементи кримінальної субкультури, культивують жорстокість та безкомпромісність [3, с. 88]. З місць позбавлення волі, на жаль, нерідко повертаються особи із запозиченим досвідом насильницького вирішення суперечок, адже з позиції досягнення результату насильство завжди є «ефективним, швидким та найменш витратним засобом».

Уявлення про поширеність агресивно-насильницької поведінки в сімейно-побутовій сфері. Спеціалісти Університету штату Огайо 2010 р. працювали із групою зі 124 чоловіків, які скоїли перед цим акти насильства щодо своїх жінок. Щодо того, наскільки, на їхню думку, у країні поширені побої, мордування, їхнє уявлення про масовість такої поведінки виявилось дещо деформованим. Можливо, такі чоловіки дозволили собі підняти руку, оскільки вважали, що багато-хто так робить. А може бути і навпаки: спочатку вдалися до насильства, а потім вже для самовиправдання переконали себе в поширеності цього явища [10].

Отже, застосування насильства до жінок сягає корінням патріархальних стосунків та стереотипів щодо ролі жінки та чоловіка. Відповідно до них вважається, що призначення жінки – народжувати, виховувати дітей та обслуговувати родину. Чоловік розглядається суто як той, хто забезпечує матеріально та захищає сім'ю. У таких відносинах часто вважається звичним явищем, що чоловік б'є жінку, батьки б'ють дітей, тому діти згодом змущуються над своїми старими батьками [7, с. 101].

Важливим є дослідження помилок, які мають місце в спілкуванні під час співжиття членів сім'ї. Результати досліджень вказують на те, що в психологічній площині конфлікти залежать від таких чинників:

- наявність знань із сімейної психології й умінь їх застосовувати, навички долати труднощі спілкування, наявність почуття відповідальності за долю сім'ї;
- здатність до міжособистісного пристосування: толерантне ставлення до вад членів родини, вміння знаходити компроміси, бажання працювати над особистими рисами характеру тощо;
- наявність душевної близькості між членами сім'ї: взаєморозуміння, повага та підтримка [6, с. 21–22].

Наприклад, 150 пар 80% респондентів під час дослідження повідомили, що між ними виникали конфлікти, і визнали, що зазвичай вони врегульовували їх неправильно [6, с. 21].

Різниця життєвих позицій. Істотною проблемою є нездатність членів сім'ї узгодити найголовніші аспекти сімейного життя та побуту через розбіжності життєвих поглядів та цінностей, що часто спричиняє конкуренцію за лідерство в сім'ї. Саме це явище найчастіше викликає протистояння та призводить до насильства в сім'ї. Суттєву роль також відіграють неврегульованість питань сімейного бюджету; значна асиметрія в розподілі домашніх обов'язків; авторитарність в ухваленні рішень із низки важливих питань; відстоювання права на окремі від шлюбного партнера сфери особистого життя; розходження поглядів на мораль у сфері сексуальних стосунків; конфлікти на ґрунті подружньої невірності тощо [6, с. 22]. Справді, подружні зради, випадкові статеві зв'язки, що вважаються проявами аморальності, дуже часто провокують кримі-

ногенні конфлікти, які нерідко завершуються вчиненням насильницьких злочинів на ґрунті ревнощів, ненависті та помсти [3, с. 88].

Отже, розглянуті явища найчастіше породжують або зумовлюють криміногенний сімейно-побутовий конфлікт, якому належить вирішальна роль у генезисі насильницьких злочинів, вчинених у сімейно-побутовій сфері. Тобто в такий спосіб вони детермінують вчинення цих злочинів.

Серед таких чинників ми виділяємо: незадовільні умови життя (скрутне матеріальне становище), безробіття члена сім'ї, низький рівень соціальної підтримки, антисус-

пільний вплив оточення, прийнятність насильницької поведінки в сім'ї, помилки, які допускаються в спілкуванні під час співжиття, різниця життєвих позицій та поглядів (боротьба за лідерство, перерозподіл сімейного бюджету та домашніх обов'язків, різні погляди на виховання дітей, стосунки з батьками, відмінність поглядів щодо статевої моралі), зловживання алкоголем або наркотиками тощо.

Проте варто пам'ятати, що проаналізовані негативні явища та процеси зумовлюють насильницьку злочинність у сімейно-побутовій сфері не безпосередньо, а лише внаслідок складної взаємодії з морально-психологічними властивостями особистості злочинця.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 липня 2017 р. № 2229-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.
2. Головін Б. Сімейно-побутові конфлікти в системі детермінації умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право»; Національна юридична академія ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2003. 14 с.
3. Головін Б. Кримінологічні проблеми умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень, що вчиняються у сімейно-побутовій сфері: моногр. / за ред. В. Голіни. Харків: Нове слово, 2004. 252 с.
4. Головін Б. Щодо поняття сімейно-побутових насильницьких злочинів. Проблеми законності: респ. міжвід. наук. зб. Харків, 2000. Вип. 44. С. 181–187.
5. Савчук О. Наслідки подружнього насильства: індивідуально-психологічна перспектива. Наукові записки НаУКМА. 2002. Т. 20. Спеціальний випуск: у 2 ч. Ч. 2. С. 384–388.
6. Бова А. Модель факторів, що обумовлюють насильство в сім'ї. Український соціум. 2005. № 1 (6). С. 15–25.
7. Ларченко М. Сімейні девіації як кримінологічна проблема. Юридичний вісник. Кримінальне право та кримінологія. 2011. № 3 (20). С. 99–103.
8. Гумін О. Характеристика осіб, які вчиняють насильство в сім'ї. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2014. № 810. С. 172–177.
9. Головін Б. Соціально-психологічний портрет особи сімейно-побутового злочинця. Вісн. Запорізького юрид. ін-ту. 2001. № 1. С. 189–198.
10. Овсянникова А. Физическое насилие в паре: 5 фактов, которые вы не знали. Psychologies. URL: <http://www.psychologies.ru/self-knowledge/behavior/fizicheskoe-nasilie-v-pare-5-faktov-o-kotoryih-myi-ne-znaem/>.

УДК 343.344

ДЕТЕРМІНАНТИ ТА ЗАПОБІГАННЯ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

DETERMINANTS AND PREVENTION OF ILLEGAL TRAFFICKING OF WEAPONS IN UKRAINE

Тесленко В.І., студент

*Інститут прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

У статті досліджуються детермінанти і заходи запобігання незаконному обігу зброї на території України. Відносини у цій сфері регулюються численними законодавчими і підзаконними актами. Встановлюється зміст поняття «незаконний обіг зброї», під яким розуміють зумовлений конкретними соціальними умовами процес надходження, поширення, застосування і використання зброї в суспільстві, що відбувається з порушенням чинного законодавства і виявляється у вчиненні дій, заборонених законом. Порушення правил обігу зброї тягне за собою адміністративну і кримінальну відповідальність. Тенденція до зростання кількості злочинів, пов'язаних із незаконним обігом зброї, та велика кількість зброї серед населення вказує на серйозність питання її незаконного обігу.

Автор визначає детермінанти незаконного обігу зброї в Україні. Серед причин та умов акцентується увага на організаційно-управлінських та економічних. Також окремо розглядається збройний конфлікт на сході України як одна з вагомих детермінант незаконного обігу зброї на території нашої держави. Незаконний обіг зброї становить серйозну загрозу національній безпеці. Протидія можлива шляхом прийняття нормативного акта, який би встановив концептуальні засади державної політики з контролю за зброєю в усіх організаційних і законодавчих аспектах, а також вироблення єдиної скоординованої міжвідомчої програми, яка регламентує діяльність правоохоронних органів щодо боротьби зі злочинністю в сфері незаконного обігу зброї.

Ключові слова: зброя, незаконний обіг зброї, злочинність, запобігання.

В статье исследуются детерминанты и меры предотвращения незаконного оборота оружия на территории Украины. Отношения в этой сфере регулируются многочисленными законодательными и подзаконными актами. Устанавливается содержание понятия «незаконный оборот оружия», которое можно определить как обусловленный конкретными социальными условиями процесс поступления, распространения, применения и использования оружия в обществе, происходящий с нарушением действующего законодательства и проявляющийся в совершении различных действий, запрещенных законом. Нарушение правил законного оборота оружия влечет за собой административную и уголовную ответственность. Тенденция к росту числа преступлений, связанных с незаконным оборотом оружия, и большое количество оружия среди населения указывает на серьезность вопроса его незаконного оборота.

Автор определяет детерминанты незаконного оборота оружия в Украине. Среди причин и условий акцентируется внимание на организационно-управленческих и экономических. Также отдельно рассматривается вооруженный конфликт на востоке Украины как одна из весомых детерминант незаконного оборота оружия на территории нашего государства. Незаконный оборот оружия представляет собой